

ISTENI és ISTENES

SYNAT,

*Többire valamint először az SAAROS
PATAKI Ecclesiában 6. Junii. az Vr*

*Napján 1655-ben, el-prædicál-
tatott:*

Közönféges { Oktatásra
és
Vigasztalásra.

Medgyesi Pál által.

jjb.

SAROS PATAKON,

Nyomtattatott ROSNYAI JÁNOS által.

ISTENI és ISTENES
S Y N A T.

Tselek. XV. Rész. 1, 2, 3, 4, 5. és 6, 7.

I.

Emelleyek penig, kik Judæa-
ból jöttek vala ilyen mó-
don tanétyák vala az Atyafia-
kat: Ha környül nem metél-
kedtek a' Mosesnek rend tar-
tása szerént, nem idvezülhettek.

2. Támadvan azért Pálnak és Barnabás-
nak nem kicsiny ellenkezesek, és vetekedések
azok ellen, végezék azt hogy felmennének
Pál és Barnabás, és némelleyek azok közzől,
az Apostolokhoz, és Seniorokhoz Jerusa-
lemben, e' kérdés felől.

3. El-kétférvén azért a' gyülekezet őket,
eljárak Pheniciát és Samariát, beszélvén a' po-
gányok-

A 2

gányok-

gányoknak megteréfeiket: és az Atyafiaknak nagy örömet mondanak-va.

4. Es mikor Jerusalemben jutottanak
vólna, az Ecclesia, az Apostolok, és a Seni-
orok örömmel fogadák őket, és beféllik va-
la, az Isten mely nagy dolgokat cselekedet
vólna, ő általok.

5. De némellyek a' Pharisæusok szerzetekből a' kik hittének, támadtanak mondván, hogy szűkfég vólna nékik kőnyúl mētelkedni és meg hagyni, hogy a' Mofes törvényét meg tarcsák.

6. Egyben gyűjtenék azért az Apostolok, és a Seniorok, hogy ez dolog felől vegeznének.

Ezel

Ez el-múlt heten, el-mentünk Isten-
nek segítségéből Szent Jánosnak két első
Levelin. Az Elsőnek Summájában, Al-
kalmatosságát is annak meg-mondtam-
vala, mely ez lőn (mint meg-frisz em-
lekezeten vagyon nállatok.) Mint hogy
Szent János mindenek Apostolnál tovább
élt, e' hez képest azoknál többet is látot
hallot. Megérté e' fok Ecclesiáknak mind a' vallás tisztaságá-
ban, mind pedig az Isteni és atyafiai szeretetben alább szallá-
kat, mint ez nem csak ez Levelének czéljából, hanem az Je-
nás nevű könyvéből is, amay igen dicserő és buzgó Ephesusi Ec-
clesiának állapotjából meg-tetzik, mely felől (azt jelenti) hogy
Christus keferveessen panaszolkodot, azért hogy az előlebbeni
buzgó voltát szeretetit el-hagyta az, az az anyira alább
szallot abban, hogy ha hirtelen magát meg nem eizmélle-
né s az eklebbeni cselekedetire meg-nem térne, hamar
napel-jőnne ellene, és igen meg-fogna lanyargatni éret-
te. Ehez képest azért Szent János, ez Közösleges Levelét, az
Isteni és atyafiai szeretetről írja mindeneknek. Melyben ez két
szent tisztúnak ennyit utal-való első fordulása, jegye azoknak
akkori igen nagy meg-hülemedéseknek, alászállásoknak. A hon-
nan ilyen közösleges Tanfogat hoztam vala ki: A' jó és okos
Tanétoznak tüztek hogy az alkalmatosságokat a' fenn-
forgó állapotokat, igen szorgalmasan észekben ve-
gyék, és magokat a' tanéttásban azok szerént intezzék.
Begyemben szédedettem én ezt még akkor. Mert ugyan-is a' jó
Lelki Tanétoznak, olyannak kell lenni mint amay igen jó szemes
okos Orvosnak, (a' mint hogy ugyan valóban lelki Orvos Do-
ktor is

Étor-is minden jó Tanító) ki leginkább az jelen való nyávalyák ellen viaskodik, azokról szól tanít leg-többet f-azok ellen ad ki orvosságokat. Ugyanis dőghalálkor, sűrű himlőzésekor &c. fog fajas, colica, köszvény &c. ellen (melly nyávalyáknak olyankor hirek is alig, vagy igen ritkán hallatnék) szorgalmaskodni, mi volna egyéb egy igen nagy bolondságnál: így vagyok az Lelki Doktorjagnak is dolga.

Az alkalmatosságok pedig, melyeket ez máj idő hozot magával; és nekem előmben gördülnek, nem egy s kettő. Látom sa mindnyájan látjuk és keservessen érezzük legelsőben is a szeretetnek nagy meg-hülemédését; hogy most most ha valaha egyia künk a másikkunknak farkasá, f-az ez eredik emberais közöttünk, vagy Istenét vagy Felebarátját alig szereti igazán: ki-váltképpen (a' mi leg-síralmasb) a Tanítók és Tanulók, sőt ön közötségek is, oh nagy Isten! melly nagy különözes sőt idegeniség sőt irigység gyűlölet uralkodik; hogy kétszáz volnának nagy sokan egyik a másik szemében vért oltani. Kik lázazották ennyire fel őket, én most nem úzhetem fűzhetem, Meg-úzi fűzi Isten. Gondolom vala annakokáért, hogy ez csak alig akadott, f-csak nem hamvában elalutt Szeretet szikrájáról kellene szólnom; s meg intenen meg rettentenen az Istennék rettenetes haragos izenésivel, a' kik erre több több hideg vizet öntözni, még ma sem szűnnek meg: tikteket pedig ez mennyi tűzzel az Szeretet Istenének kegyelme szerent fel-buzdítani gyujtani. De letővém ez gondolatot; annyival is inkább hogy ez Levélnek magyarázása közbe, az egész héten erről alkalmasént hallottatok, f-ha kedvetek volt hozzá tanulhattatok. Elmémbe őt lőtt, ez tulajdon mi magunk Tanítók között indult, és mind nagyobra nagyobra menendő veszedelmes kardoskodás-is, mely miat a gyendék annyira megeháborodtanak lelkekben, hogy ingyen sem tudják

sudják mi aránt vannak miatta, ki mit tartsan meg, mit kerüljön, nehezen láthatja. Mely felől való tanításra is ugyan ezen Első Levélből felelte illendő szükséges Leczke akadt vala kezembem az 4-dik Résznek 1.v-seből: Szerelmessim, ne minden léleknek higgyetek, hanem meg próbáljátok a' lelkeket ha Istentől vannak-e &c. De mint hogy erről is agyan a' Levél meg fejtejtése közben, a' dolognak fontját ki adtam, ez is felre téstem. Jutot eszemben végtére, ez ennyi sok Synatolásoknak alkalmatosságával, az Synatoknak tudománya-is: fitt állottam meg; előrkben akarván Isten segítségéből adni, Micsoda itéletben kellesék Szent Irás szerent, minden keresztyén embernek a' Synatok felől lenni.

Szükséges léfzen igen nektek ez a' Tanítás, mind azért hogy ritka, mert úgy hiszem hogy nagy részt telles életetekben is, jó ha ez dologról két három predikációkat hallottatok. És így ebbéli nagy fogatkozás miat, hamikor, mostan nem kevessek akadozni sőt habozni kenszerítetnek, mint kehen az mostanában fenn forgo sűrű Synatoknak dolgairól, f-azokban történi állapotokról itélniek. Tudom az el-foglalt Lelkűvek, más vegre magyarázzák ezt, és meg jó eleve meg ijedvén tölle, meg gyűlölik; de nem kell senkinek így gondolkodni: az köz Oktatás és Vigasztalás minden fell tölt ezélem, nem egyéb semmi. Melyhez képest, telles igyekezetem mel azon is leszek, f-ugy erőlködöm tanításomat intézni, hogy az boszútól gyűlölségtől és motkolódó indulattól viseltetésnek csak gyanuja-is méltán ide ne ferhessen, igazán e' felől senki ne panaszkodhassék. Ennekokáért ez kettőt egész tanításomban igen előttem-is visselem, 1. Az jó Synatoknak minden mi voltakat, nem egyebűnen, hanem ez Apostolinak Isteni példájából a' mint itt Szent Lukácsnál ki vagyok adva, mutogatom meg. 2. Csaka a' közön-ségben

szegben maradok meg, semmit az fennforgó állapotokra nem szabván: melyet bizok kinek kinek iséltetve.

Minek előtte az Igékhez nyulnék, az a kérdés, *minemű Synat* volt ez? A nagy rész Oecumenicának Világ szerte szerezte valonak állatja lenni. En Whittakerussal tulajdonulért. *de Concil* ven a' dolgot, Párticulárisnak Rész szerént valónak állatom, *quasi* 1. minemű Synatok eleinte *οὐνοῦ καὶ γῆς* vagy *τοῦ κόσμου* bizonyos helybelieknek is hívattattanak: Okai: 1. Mert nem gyűltenek vala ebben minden felől a' Tanítók, hanem csak a' Jerusalembéliek; a' holot akkor az Ecclesiának mint egy Vára és Summája vala. 2. Mert ugyan nem is lehetett igen nagy az a' Gyűlés, mint Christus meg-esküött ellenségi közöt, s. dühös pogány Magistratus alatt. Hanem ha azért mondanók Oecumenicának, hogy abban ez Világ rend kívül állatott Tanítói, az Apostolok jelen voltak: a' hoz képest, a' mit az 1. Okban a' Jerusalemi Ecclesia felől, mondek. Akar melyik löst legyen, elég az hogy Istent méltoságu Synat volt ez, mint az melyben az családok hatatlan Doctores is az Apostolok, Assessorok és mint egy Birák voltak.

A' mi már a' fel vőtt Historiát illeti, Hármajelent Szents Lukács ez Jerusalemi szent Synat felől.

1. Az Indító okait ennek, az 1. v. stól az 6. dik v. sig.
2. Ez Synatnak Actáit Cselekedetét. az 6. v. stól az 30. dik versig.
3. Ki menetelít, az 26. dikig. Az fel. vőtt Igék az Első foglalták magokban.

Két derek Indító okait számlálja az Isten Lelke ez Synatnak előnkben: 1. Eredet szerént való, ugy mint az támadott Vetekezés §. 1. 2.

2. Az meg háborítottott Ecclesiáknak fel küldése, és meg találása, §. 2, 3, 4, 5, 6.

Az Első.

Az Elsőről Három dolgokat jegyzet meg Szent Lukács, I. 1. Az környül álló állapotok; 2. az Ellenkezőknek okok; 3. fő-RE SZ. ganatja dolgoknak v. 2. Az környül álló állapotok hármak: 1. holot volt ez: Antiochiában, Syriában és Ciliciában v. 23. 2. Mikor: Christus felmenetele után nem sok idővel, mivel még az Apostolok nagyobb részént Jerusalemben valának v. 2. Christus születése után 50. dik esztendőben esett dolognak Alsted. in jelentik ezt az Chronologusok; volt tehát ez Christus felmene- Chrono- tele után mint egy tizenhét esztendővel. 3. az Személyek; log. mind az kik az Vetekezést indétottak; mind a' kiknek indé- Concil. tották. Amazok, nemely hívő Phariseusok, kik Jerusalemből jöttek vala alá v. 5. 13. Ezek Pál, Barnabás és az Ecclesiák. v. 2. Jegyezzük meg hamarjában, mert itt nem késhetem, ezekből.

1. Alig kezdődik valahol Istennek Templum, mindjárt az Ördög is kápolnált kézd fundálni. Haszna, Oktatás, a' mikor és a' hol e' felét lácz.

2. Az Ördög nem a' tudatlanok és semmi tekintetűek (mint Christus ellenben) hanem az tudosfák előkelhetősékek, sőt Előljárók, a' mi nagyobb azon Vallásúvak által (mint itt vers 5.) hinti sokszora' tevelygefekeknek konkolyát. Mert jól tudja az Ezer Mester, hogy így adhat a' csábításnak nagyobb erőt. Haszna: ha efféle állapotokat érsz, ne útközszél feleltébb meg: csak azt mondjad Szent János 1. Levél. 2. az 19. v. sből: Mi közözlünk mentenek ki, de nem vólak mi közözlünk valók etc.

3. Az Istennek leg-tudosb, leg okosfáb, leg-békefésesb Szolgainak is (soha olly ízemessen nem járhatnak azok) esik bajok, ellenek való fel-zendülésék, nyilvánlagos ellen mondások &c. Mint im itt SZ: Pál és Barnabás

B

habás

nábás állapotok mutatja. Haszna: Okos lég-azért az itélésben.

4. Semmit az Őrdög eleitől fogva dühösben nem ostromol, mint az egy hír által való meg igazulást, cselekedetek nélkül. Mind ez ideig fennvagon ez Vétékedés, noha akkor az Apostolok, s egész a Jerusalemi Synat derék képen el igazították vala ezt: Tudja a gonosz Sátán hogy e farkon forog az egész idveffég. Haszna, őrizd az ért ez drágakövetet. Lássuk már micsoda Okokkal állatták az Jerusalemből alájött hívők, dolgokat. Kettő az úgy tezik: Az első v. 1. ez: Mert egyébként nem idvezülhettek. Innen előnkben adatik: Valaki az Iráfok közöt külsőmbfőget tenni nem tud; noha azokból látratik dolgát allatni, mindazáltal igen veszedelmessen tévelyeghet. Mint itt ezek. Második okok a fogot lenni, a mint mind ezen 1, v. sból, s mind kiváltképpen az 342dikből előnkben adatik (mely valóban gonosz is volt), hogy azt állatták, mint ha őkez Tudományt Jerusalemből hozták volna az Apostoloktól. De valjon ugyan valójában állatták e ezt, vagy csak fogták? Meg lehet hogy valójában. Ha soha nem hallották ez tudományt az Apostoloktól, mint magok keményen protestálnak ez ellen v. 24. ezt mi úgy mondanánk nekik nem hagytuk volt? Felelet: ők mindazáltal azt vélték hogy töltők hallották ezt. Így volt a dolog: A Jerusalemben lévő Apostolok, akkor egy elsőben, a meg-tert gyenge Sidoknak, az időkben még közben hagyott dolgokban (minevővek valának akkoron a Mofes Ceremoniai) sokat kedveznek vala. Sőt Szent Pál is ezen okból vőtték vala rejá, hogy Jerusalemben jó vén, ő is ceremoniáskodjék, melyen ám valóban rajta is veszté. Mivel igen el szokot vala ő offélékről, és már az ellene költött patvárok is annyira gyűkeret vertenek vala a nép szívében,

ben, hogy e fele maga alkalmatartáskai val csak meg sem mozdíthatja vala azokat. Ez az Apostoloknak nem jól értett tselekedetek (mely csak ideig való vala, az míg jobban meg erősödhetnének a gyengye hívek) esalta vőlt meg őket. Tanuld meg innét rövid szóval 1. Sok jó Tanétóknak szájokból, nem mindenkor azt tanulják meg, a kik egyébként nem haláznak is azok után, a mi a dolog; hanem régen külsőmbet, és szokszor ellenkezőt. Haszna: Oktát e téged. 2. Az közben hagyott dolgoknak tudománya f. Praxiffa noha kövönfégesen igen könnyeknek tartatnak ezek de igen nehezek. Sok nem jó ki az e belü tudatlanfagból.

3. Immár harmadszor Foganátját mondja meg Szent Lukács ez Phariseusok közöl meg-tert Atyafiak hitetéseinek: Tamadván azért Pálnak és Barnabáknak nem kicsiny ellenkezők &c. v. 2. Tanúság. Az vétékedésekből, melyek az Ecclesiákban indulnak, ha mind két rész buzgósággal állatja, nagy vízfizázkodások szoktak támadni. 2. Mellyel mindazáltal az igazság oltalmában nem gondolhatni.

Ez Synat Második Inderő Okárul, kilenczet ad az Historia-író előnkben. 1. szor, hogy e Kérdést vagy Vétékedést az meg háboréttatott Ecclesiák az Jerusalembeli Ecclesiára, és kiváltképpen az Apostolokra, nem önnön magok vőtték, hanem követei által, v. 2. Tanúság. Az Ecclesiákban forgó vízfizázkodások, (mellyekkel az Őrdög el-akarná fordítani azokat) Isteni bölcs igazgatásból, hasznosnak azoknak. Melly nem arra való, hogy hincsiuk tehát szorgalmatosan az veszedéseknek magvait: távol legyen. Ugy esnek ez szinten mint a Libertinusok szava Szent Pálnál, Rom. 6. v. 1. hanem Oktatás és Vigáztalás ennek minden haszna, e fele állapokban.

tokban. 2. Kik voltak azok a követek; úgy mint Pál és Barnabás és magok között némelyek v. 2. Kérdhemi itt: Ha Sz: Pál, Apostol volt, miért vitte más kérdőre, maga hogy né igazítottotta-e: Talán nem vala még elég tanult e felől, vagy talán a több Apostolok Confirmatioja nélkül szükségködot az ő tanításá? Semiképpen nem. Lásd Gal. 1. és 2. ez ellen disputál ott; hanem azért, mert azzal fogják vala az ő ellenkezői, hogy az ő tudományokat az Apostoloktól vették; melyet magoktól az Apostoloktól méltó volt meg tudni; s még is mondták v. 24. 2. Az Ecclesiának gyengeségéért, kik a Jerusalemi Apostolokat tartották főbbeknek, 3. az egyet értésért. 3-dik ezikkell, hogy az Ecclesia el kértte őket v. 3. 4-dik, Utjok, ugyan ott. 5-dik, mit műveltenek utjokban; ugyan ott. 6-szor Jerusalemben érkezék v. 4. 7-szer, a Jerusalemi Ecclesiának embersége hozzájuk, ugyan ott. 8-szor, az Ecclesiának kérdésének elő adása, és kívánságok, v. 5. 6. 9-szer fogamatja kéreseknek v. 6. Olzve gyűjtették az Apostolok, és a Vének, főt az Atyafiak is &c. v. 12, 23. az az, Synat gyűlt e végéig, s még pedig Apostoli s az igazítottotta nagy szépen ezt el: Innen hozom már a derek Tanúságot ki.

Tanúság. Elnék olly alkalmatosságok, melyekre nézve az Istenes közönséges Synatok, szabadossak, főt igen hasznossak és szükségessék.

Itól a példa: melynek Isteni méltósága ellen egy Keresztény is ki nem foghat. Voltak több Sz. Synatok is. Az Old Testamentumban, amá Mósestől rendeltetett az Jetro tanácsára Exodus 18. Illyen vala az Illyés idejébéli Kir. 1. Könyv. 18. rész. Illyenek az Sz. Királyok idejébéli: melyek között, felette emlékeztetsek, a melyeket Ala Kron. 2. Könyv. 15-ben; kiváltképpen Ezechias Kron. 2. Könyv. 29. és 30-dik, s Jofias a 34.

35-dikben gyűjtöstenek vala. Az Új Testamentumban, Synatban választaték Matyas az Apostolságra Tselek. 1. Synat választá amá hét Görög Diacónusokat Tseleked. 6. &c. Melly példából ki teszik hogy szabadossak az Istenes Synatok, s nem csak szabadossak hanem hasznossak, és gyakorta igen szükségessék is. Gondoljuk el, ha Móses illyen Synatot vagy Synedrimumat nem állat vala, el-kell vala fogyni idő nap előt (mint Jetro az ő Ipája igazán állatja vala) mind magának, mind a Népek. Illyes az által az ő idejébéli Nationális Synat által, tön választást az Báales az igaz Istentiszteleti között &c. Így a többi. Hát nyilván igen szükségessék az Istenes Synatok.

Erős Okokkal is meg állatom én ez Tanúságot. A mi Theofusink különb különb féle okait számlálják ennek; ki többet ki kevesebbet. Whittakerus szintén nyölczet forgat, én kevesbekkel is meg elég szem: de ollyakkal a melyek noha küllebb is terjednek ugyan, de kiváltképpen az rendben állatott Ecclesiák részét illetik.

1. Oka, Az magános Ecclesiáknak, vagy a kevesebb számú Okai. Öfve állatnak is Colloquiumoknak vagy Classifókknak) Elég telenségek. Melly két féle, vagy Valóságos, s bizonynyalug levő; vagy csak az állapotokhoz képest való, nem valóságos egyébként. Az valóságos Elégtelenség az, mikoron nincsen elégedendő tehetség, nincsenek azok a kívántató ajándékok, kefség, az dolgoknak elégképpen eligazítására, sem erő vala mely szükséges ionak elő mozdítására, oltalmazására, végben vitelére; vagy pedig a mi nem jó, gonosz, annak megelőzésére, és ellenzésére &c. Mint az Istenes, Sz. Irásis azon kivól levő Synatoknak állapotjuk ezt nyilván mutatja. Móses nem lehet egy ő maga elégséges annak a nagy terehnek viselésére; azért kellek Synedrimumot állatni. Hísdé hogy ha Illyés is ma-

ga egyedül, így a Sz. Királyok is egy egy személynél az szent dolgokat végben vihették volna, oly nagy költséges és bajos Synatokat gyűjtöttek volna arra? *Ér.* Az az Elégtelesség melyet csak az idő hozot, nem teljességgel valóságos az, mikor meg volna ugyan magán a tehetség, elégedendő tudomány és az egyéb ahoz kívántató ajándékok meg-volnának ugyan, de az jelen lévő időhöz s' állapotokhoz képest (propter melius esse a' mint szólnak) jobb hogy Synat igazítsa. Mint ez Antiochiai

2. Cor. 12. és több Ecclesiákban, melyekben Szent Pálama harmadik Ege Gal. 2. 7. ben tanult nagy Apostol, kinek szintén azon Apostoli nagyméltosága, s' oly tudós volt, mint akár melyik; és Barnabás, ennek felette sok tudos atyafiak jelen voltak, s' eligazíthatnak volna ez vitelkedésben költ dolgot magában elégedendő képpen, csak hogy az ackori állapotokhoz képest így kelleni, mert 1. a' mint fellyebb megértők, az Ellenkezők azzal szinlették állatásokat, hogy ők azt Jerusalemből az Apostoloktól hozták volna.

2. Az Ecclesiák gyengesége is ezt kívánta, melyek azokat az Jerusalemi Apostolokat, nevezet szíverint Jakabot, Pétert és Jánost tartottak Oázlopoknac Gal. 2. v. 9, azokat becsülték leg inkább v. 6. *Ér.*

3. Oka, Mert az appellatioknac, más Székre vételeknek is helyeknek kell lenni, azokért, kik az alsobb széken, vagy valóságos, vagy csak annak láczó igaztalansággal illettetnek.

Ezek az rendes Ecclesiákban az Synatoknak igaz és elégsé Okai.

Itt már kérdés támad: Mennyire való ez a' Synatok szükségesség voltok? Bizony nem általán fogva való, (melyet az Scholák absoluta necessitátnac neveznek) mert ha így volna, nyilvánossággal parancsolná ezt Isten: és Synat nélkül is a' hit és

az Eca

az Ecclesia meg-alhat, a' mint hogy sok ideig a' nélkül is volt. Derék Synat az Apostolok halála után egész három száz esztendőket alatt, az az, a' Nagy Constantinus Császárig, majd egy sem volt: Synatoltak volna csak; nem kellett volna egyéb az Ecclesia akkori Hóherinak annál, hogy együt lephették volna őket. Bizonyos okból való azért (hypothetica) csak, az Synatok szükséges volta, tudni-illik azokra az Okokra nézve, melyeket csak szintén most említek: melyek nem mindenkor s' mindenütt esnek.

Hafznai. 1. Cz ifolás, azok ellen, a' kik mindenféle Syn Hafznai. natokat tagadnak és meg-vetnek, az egy szent Iráskál és az Igének predicálásával elégedven meg. Ama nagy tudós régi Do-*Epist. ad* ctor Nazianzenus mikor Synatban bírák azzal felelt, *Procop.* *Ofand.* *Histor.* *Ecclef.* *cent. I v.* *lib. 3. c. 43* *παύλου σύνταγμα ἐπιμένον* hogy ő az Püspököknek minden Gyűléseket kerülné. Melynek ilyen okát adta, mert ő soha egy Synatnak is jó ki-menetelét nem látta. Sőt azt is mondotta nyilván, hogy non tam *λὺσις κακῶν*, quam *προσθήκη* habuiss^{et} eas, hoc est malorum non tam remedia quam incrementa ex illis provenisse, azokból a' gonosz dolgoknak nem annyira orvosolási, mint elő meneteli jöttek ki. De meg-bócsásson ez nagy Theologus, ez nem igaz minden képpen, az leg nagyobb részről ha így vagyon is: mert önnön maga külömbet tapasztalt amaz leg jobb négy első Synatok felől, melyekben négy Eretnek-ségek boldogul meg-csáfoltattanak és le-nyomattattanak; úgy mint az Niceaiban az Ariusé ki Christus Urunk örök Istenségét tagadta; a' Constancinápolyiban a' Mácédoniusé ki azt tanította hogy a' Szent Lélek nem Isten; az Ephésusban az Nestóriusé, ki két személt állatot a' Christusban; az Chalcedoniban az Euticheié, ki csak egy természetét vallotta Christus Urunknak. Noha tagadhatatlan dolog, hogy ofztán a' Ni-*Ingenius* *ceai Gyü.*

Mundus
videns se
corum A-
rianum fa-
ctum.

ceai Gyűlés után vőtt volt az Arius Eretneksége leg nagyobb e-
rős, és csak nem az egész Világ is Ariánusfálót volt. Mellyet
nem annak a jó Synatnak, hanem az emberi versenységségnek
kell tulajdonítani: mely a mint az Isten törvényének hogy öfz-
tán azt érti; annál inkább ellene veti magát (Rom. 7.) és bá-
nyat homlok rohan a bűnökre: így a megvilágosított és nyil-
ván oltalmazott igazságot, az hamiság annál dühösből ostrom-
olja. Nazianzenus is az Synatokat nem magokban kárhoz-
tatja, hanem az Synatoloknak gonosz elefordulásokat és pár-
toskodásokat. Mert ő az Ecclesiának igen igen vesztet idejékkor
élt, a mikor Valens Imperátornak a Keresztényi Hitől el-
idegenedett elfordult elméje miat (mert nincsen gonoszabb ilyen-
kor az Fejedelmeknek elcsábittatásuknál) az eretneknek fe-
lette nagy erejek volt, és az emberek gonosz igyekeztek mind
vesztettebbeké lesznek vala. Az Scholákban az ilyen erőfiséget,
Fallaciam accidentis hívják.

Második rendben az Angliai Independensek vannak,
kiket ez vétekekkel leg inkább kárhoztatnak is ma. Kik felől mēl-
to meg tudni (mellyet azokra nézve jegyzék meg, a kik azt sem
tudják tőké vagy turós étek az, mégis annyira nyefik; holot még
az ellenségre is hamisít fogni, nagy gonoszság) azokat két fő-
léknek jelenteni nekünk lenni a tudós Hornius: Orthodo-
xusoknak és Heterodoxusoknak, vagy Pseudo-Inde-
pendenseknek. Ezek, az ott lévő minden tévelygőknek, A-
nabaptistáknak, Sociniánusoknak s több e féléknek serege; ama-
zok úgy mint az Orthodoxusok, főképpen az Synatok állapotjá-
ban különböznek tőlünk: nem hogy tellyeséggel minden Syna-
tokat tagadnának, mellyeket bizonyos okokból (ők is igen hasz-
nosoknak és szükségesséeknek állatnak lenni; hanem azért hogy
csak az egy puszta tanács kérdésre valoknak tartják azokat,)
mely az

De Statu
Ecclesie
Britan.
Hodier.

mely az magános Ecclesiákat szükségessé képpen nem kötelezi, ki-
váltképpen fenyték alatt. Mely értelem csak így ő szinte, nem
igaz; mert egy az hogy a' Prophétáknak lelkek, a' Prophé. I. Cor. 14.
táknak alájok vettettek, noha az Apostol ezéja szerént más v. 32.
értelme is lehet ennek; más az hogy, ha semmi nem volna is,
csak az a' magános Ecclesiák magok szabad akarat szerént való
egyben adásoknak a' Correspondentiának ereje szerént is (va-
lamig az Synatok Szent Írás ellen vagy kívül nem végeznek)
erre köteleztetnek. Es avagy csak az unioból az társaságból
való elmozdításnak, abból ki hagyatásnak fenytékjét a' parti-
cularis Ecclesia, vagy akarja vagy nem (ha a' jobban ugyan nem
enged) fel kell venni, ha a' nagy és jobb rész méltán úgy itéli.

2. Hafzon, Oktatás. Az Synatokat tehát nagy becsület-
ben kell tartani: mivel nem csak szabadossák azok, hanem sok
ügyben igen hasznosak és szükségessé is; ennek felelte, az Sz.
Írásban is sok helyen hagyott s javallott példáit értők ennek.
Már ezen nem szükség mulatoznonk; hanem csak az itt az kér-
dés, Minémő Synatokat kellesek ily igen becsülnünk? Mire
nyilván vagy az is az Szent Írásból, hogy sok Synatok ellen-
ben nem megbecsüllendők, hanem kárhoztatandók, és ha sza-
vokat fogadná Ember, Istentől szakadna el: minémő volt az.
Acháb idejékkori, a' mint a' nagyobb (nem a' jobb melly kevéssé-
vala) rész végezé Gilhad Rámoth ellen menetel felől Kir. 1.
könyv. 22: az Pharisausoké Christus és az Apostolok ellen,
az Evangeliumi és a' Tselekedeti Historiákban; mellyek nem az
hamiságért, hanem a' Christus hitiért, az ő igazságáért vetik
vala ki, s üldözték azokat. lásd Szent Ján. Evang. 9. 7. 16.
Éc. részeiben; ismét Tselek. 4. dik s több részeiben. Akarmely
nagyok s méltóságosac legyenek azok, de nincsen egyebet monda-
nunk végezésekre, az Apostolok szavaknál e félé dolgokban: Tsel. 4. 12

C

Avagy

Avagy igaz dologé Isten előtt inkább ténéktec engedni, mint sem Istennec, ítéltétek-meg.

Minémő Synatokat tartozunc tehát halgatni, és végezésképen meg-állani? Figyelmezzetec ide mindnyájan szatarcátok-meg. Az Isteni és kegyes Synatoknac mi volta, s-a-hoz kivantató állapotoc (Conditiones) ez Apostoli Synat példijában igen szépen előnkben adattatnac. En mindeneket csak Háromban szórétok. Legyen I. ez illyen Synatnac Elégedendő igaz oka. II. Legyen Igazságossan Gyűjtetett. III. Legyen Rendes.

I. Legyen Elégedendő igaz Oka; azaz nem költött, nem tettetes, nem erővel vőtt vagy kuporított, olly melly sem nem az magános Ecclesiáknak erejek felett való, sem oda nem (apellálták) vőttek, annál inkább az Ecclesiáknak mellyeket az dolog illet, hirekkel sincsen, vagy akaratok ellen vagyon. &c. Ihol, leg először is ez fordulez szent Peldában előnkben. Olyok volt ez, melly ez Apostoli Synatot őszve gyűjtötte, mellyet nem költöttek, hanem valóságos; nem egyéb dolgokra való szin volt, hogy annak őrirel valakiken vagy személyeken vagy Ecclesiáknak bőséjszujokat állják, vagy a gonoszban magokat őszve verjék; hanem valóságos, szükséges, közönséges (a tudományra nézve) mellynek el-igazítása avagy csak az akkori állapotokhoz képest (mint meg-értettűc) azoknac az Ecclesiáknak magokban, erejek felet vala: ugy is penig nem erővel kuporított, senki se gétéseket nem kívánván rejá, annál inkább nem azoknac a kik dolga vala, hirek s-akaratok nélkül, nem ellenek; hanem oda appellált, fogott, melyre azok az Ecclesiák magok kérték a Synatot, v. 2, 3, 4, 5, 6. &c. Vétkezec mindjárt ez ellen az Pápa, és a Pápas Püspököc, kik az alattor való Ecclesiákat (a mint praeendálják) csak mint Jobbágysokat ugy tartják: ok vé-

vén azokon fő és első Páfztorságokat, mihelyt kedvec tofzszan hozzá, csak magoktól is Synatban ütök magokat azoekal, a kik kedveknek teczene. Kiváltképpen ha hol csak mi jószágokcsa kát, s-leg kissébb rezgelődéseket vesznek is eszékben, vagy az igaz tudomány vagy az kegyes élet dolgában, jelesen ha azzal vagy a magok nagy süvegec, vagy a Barátok hafoc illerődik; akar kívánják a segétséget akar ne, hatalmasson csak elenne gyűlnec, fortélyt-fognac ha külömben hozzá nem férnec, vagy egyéb törvényes szineccel, csak meg-fojtyác őket. Kefer-veffen panaszkodic ez ellen, a mi Helvetica Confessione: Meg- Art. 17. tartja ugyan a Római fő az ő kegyetlenségét, s-az Ecclesiában béshozott veszteményit, de azonban bántja, ostromly és minden erejéből ki-irtja az Ecclesiának kelle- te szerént való meg-jobbétását.

II. Legyen Igazságossan f-Istenessen, Gyűttetett. Ez kettő által mégyen véghez: 1. hogy a Gyűlés hirdető törvény szerént való legyen; 2. hogy a Synat is ollyan Emberekből álljon, a minéműveket az törvény kíván. Kicsoda a törvényes Gyűlés-hirdető Isten igéje szerént? Ez két rendbéli. Először, ha ha annak a földnec vagy tartománynac Magistratussá, kegyes, Isten felő, a dolga az főképpen, mint az Or Testamentum béshozott példái meg-mutatják. Sőt még amaz hitetlen Synatot is. Kir. 1. könyv. 22. dik részében, Magistratus gyűjtötte volt. Isteni méltóságbol bírja azért a Magistratus ez hatalmat. Az jó ok is penig ez ent mutatja; mert annál vagyon a kényszerítő hatalom: az ő parancsolatihoz tartozunc Isten után, engedel-mességgel. A Magistratusson penig itt érteni kell nem mindenkor egy személyt, és nem csak magát személyben; hanem azokat is a kikre bízta ezt, nem álván semmi ellenben. Másod-szor; ha a Magistratus nem keresztyény, vagy mincs gondgya

erre; az Ecclesiák tisztí (mellyen nem kell érteni csak a Tanácsokat, hanem annak fő tagjait, &c.) hogy erről magoc közbe beszéljen, tanácskozzék, hogy a Magistrátusnak engedelmeből, öszve gyűlhesse. Így cselekedtenec az Új Testamentumnak kezdetiben, a mikor még keresztényen Magistrátus nem vala. Ez a kezünkben való is így gyűjtetett. Igen nem jól cselekedt azért a Pápa, ki a világ szerte való Gyűlését hirdetését; igen nem jól a Patriarchák, kik az egy egész Nemzetbeliét; igen nem jól az Ersekek, kik egy egész Tartományt; igen nem jól a Püspökök, kik az Vidékeket, egyedül csak magoknak kuporítják, s még pedig Istent méltoságnak színe alatt. A Magistrátusnak adta azt Istent főképpen. Innen volt hogy el elein is, az temetelen sok üldözések meg-fülvén, és a Magistrátus keresztényenne lévén, nem egyébnec hanem a Magistrátusnak adták azt minden Püspökök. Nyilván ama leg-első s jobb fő Conciliumokat, akkori Imperátorok hirdették: úgy-mint a Niceait, Constantinus Magnus; az Constantinápolyi Theodosius; az Ephesusi, Isten Theodosius, a Calcedoniánai Marianus Császárak. Az az, akkor a jó időben, Magistrátus tiszt volt, nem valamely akar miném nagy süvegű Papé.

Bellar. de Synatot hirdetni. Nincs ez előtt magának Bellarminusnak is Concil. I. va tekeredni, de melly jelesen menti: Akkor úgy-mond a Pápa, az idő szerént valokban az Császároknak alájoc veri vala magát: annak-okaért, noha csak segítségket kellett volna az Császároknak a Synat gyűjtésére kéri, avagy hogy csak engedne gútni; mindazáltal supplicált, hogy parancsolna hirdettetni. Jegyezz kétsőt innen meg: 1. hogy im melly igen sajnálja Bellarminus, az akkori Pápának a lazaságokat, hogy azok nem olly gögőssé voltak mint az májak: igen kegyessen míveltek; de különbben is kétselenes törték volna

volna velle, mert még akkor nem ülte volt, a nagy Méltoságnaknak. 2. hogy a jó időben a Pápa, Magistrátus hatalma alatt voltak az idő szerént valokban, hanem az után emelkedtek-fel mind a felett a mi mondati Istennec. 2. Theff. 2.

Atáodik dolog, az 2-dik Conditiona e kívántatik, hogy a kik az Synatban hívattatnak is, azok is igazság szerént valok legyenek. Kicsodák azok? Ihol a példa. Az Apostolok, a Presbyterek, az egész Ecclesiá v. 6. 22: Az Apostolok a Presbyterek és az Atyafiak v. 23. Az az, mind az Tanács mind az Igazító Presbytereknek rendi, és fejenként a tudossák az egyéb rendekből is ez Jerusalemi Ecclesiában, úgy-mint a politicusok, valakiket az Ecclesiá erre választott vala. Hogy valaki Synat tagja lehessen igazságosan, erre Theologusink kétsőt kívánnak, 1. hogy jó készsége legyen a fele Embernek, az az, tudós legyen a hitnek és az Ecclesiának egyéb dolgaiban: mellyet materialenak mondnak. 2. hogy az önön Ecclesiájáról küldetett követ legyen, mely formája ennek. Így volt az állapot, ama fellyebb említett Négy elsőbb Conciliumokban. Melly ellen igen vétkeznek az Pápista Atyafiak, és a kik őket követik; kik nem csak az Synat hirdetés tulajdonit-tyak egyedül az Egyházi Elöl-jároknak, a Püspöknek &c. hanem a Synatokban is csupán csak Egyházi embereket hírdetnek ültetnek, s még pedig a derekassabbakban csak Püspököket voxolásra, tanácskozássra csak papokat &c. a mi nagyobb csak ingyen birre sem adván azt külön külön az Ecclesiáknak, hogy azok választanak s küldenék magok képében az Tanácsokat, hanem azoknak hírek s akaratjok nélkül; sőt ha megtudván ne akarnék, ellenek is. Siros koncz ez valóban ő nekik: mert így tehetik szerént, hogy vagy Κωφα πρὸς οὐκ ἔχον Ἀσέβητος ültethetnek, székben, vagy a kik szájok izént érsenek s ítélik meg. Késervessen

panaszolkodtak ez ellen elein a' tudós Emberek Angliában az
 Parker. 1. Püspökök idét: Quamdiu obnoxii Episcopis jam Presby-
 3. Pol. teri sunt, tacita hic quædam coactio est, quæ impellit ut
 Eccles. c. 26. loquantur ad eorum voluntatem: *Ofztán mint-ú libet ez?*
holott az szent Irás és az egész Reformata Ecclesiának vallá-
sok szerént, a' Synat semmi egyéb nem, hanem az magokat,
saját szabad akaratból egy társaságban adott, külön kü-
lön valo fok Ecclesiáknak, az követekben egyben gyü-
lések, mellyek az ő hatalmokat mint egy egyben adják
azokban, és a' magok derék dolgait a' képpen igazgatják.
Hát hogy lehet, hogy az e' képpen össze állott Particularis ma-
gános Ecclesiáknak hírek, semagoktól választott követjek kül-
dése nélkül gyülekeznek Synat? Sokkal igazabban vagyon az
Politicusok Országos Gyűlésében. Mert az summus Ma-
gistratus hivogato levele (a' Regalis) az Vármegyékre / Vá-
rasókra küldetik, nem specificálván személy szerént kinek helye
lyen menni a' Gyűlésre; hanem azoknak hatalmokban hagyatik
az, kiket választanak és küldnek magok képében; s még penig
Credentionalis levéllel, hogy hitelek legyen, és bizonyos In-
structioval, hogy akar mit Vármegyék, Városok, Társaságok
híre / saakarattya nélkül ne végezzenek azoknak fejekben.
Azért valahol a' Synatokban is ez Conditio meg nem tartat-
ik, azt mondják a' mi Theologusunk hogy nem Ecclesiák Synati
a' félek, hanem csak Pápáké, Püspököké, és mind azoké a' kik
Ecclesia küldése nélkül gyűrttek azokat: és ehez kepest, tör-
vényszerintelenek. s Erőszakossá a' féle gyűlések. Bezzeg nem illic e' féle
példa ez Apostoloc szent Synatjánac rájárára. De vallyon mit
mondnac az Atyafiak erre? Belláminus meg engedi, hogy ez
Apostoli Synatban jelen volt a' Nép; de illy külömbfég-
gel, hogy az Apostolok mint Birák, végeztének okáért;
 az Prae-

az Presbyterek, mint tudakozók, tanácsadáfért; a' Nép
 pedig nem hivatott volt oda, hanem csak magától
 ment, és csak halgatta f. javalta, nem végezte vagy di-
 spútálta. *Felelet. 1. Az hit dolgaiban semmi ízelet embert*
nem illet, hanem csak e' három, úgy mint értekező, külömb-
fég tévő, és tanácskozo. Hivóság tehát az Végezők és
Tanácslok közöt való külömbfég tétel. 2. Az Apostoloc az
Presbytereknek semmi tanács adásoc nélkül nem sütkökdötenek;
ha azért csak magoc akartanac volna végezni, csak magok-ú
tanácskoztanac volna. 3. Micsodát? Jól adni tanácsot, na-
gyob jóságos dolog, mint sem egyebeknek jo tanácslásokbol jo vé-
gezetet tenni. Es így a' mi nagyobb, az Presbytereknek tulaj-
donítja Belláminus; a' kissébbet penig az Apostoloknak. A'
mit a' Nép felől állat, nyilván az szent historia ellen vagyon.
 12: Halgata az egész Sokaság: szollot hát, diszpútált, voxolt
 az Nép-ú. Sőt concludált is végezet is; mind a' felől hogy Le-
 velet irjanac, az meg-habóréttatott Ecclesiáknac, s illyen vé-
 geztet irjanac v. 22, 23, 25, semind penig kik vigyék el köz-
 zöllok a' levelet v. 22. Nem-is hivatlan ment volt oda a' nép,
 mert v. 25. azt jelenti Szent Lukács, hogy ez három rend, az
 Apostoloc, a' Presbyterek, és az Ecclesia, vagy Atyafiak Con-
 corditer egyező akarattal gyűltenek volt össze, vesd egyben
 az 22, 23-dik versket ez 25-dikkel. Így volt más Synatok-
 ban is a' dolog; az Görög Diaconusoknak választása felett, Tsel.
 6. 2. ott is az Apostoloc az Sokaságot magoc hírták össze, azok
 tanácskoztanac, s azok választották a' Diaconusokat. Mi sük-
 ség volt ezt, egyszer illy világossan ki-fejezém, ottan ottan meg-
 írni? De más képpen-ú ag yaskodik Belláminus. Legeltetni
 ugy-mond, az lelkipásztoroc tisztí: De el-végezni mit kellyen
 binni f. cselekedni, semmi egyéb nem, hanem legeltetni. Te-
 hát az

hát az végezés a' Synatokban lelki Pásztorok tisztá. Felelet. Végezni valamit a' hit dolgaiban (mint fellyezés jelentém) kettőt jegyez. 1. bírói vagy ítélő s. a' szerént a' lelki esmérteket magán kötelező méltosággal cselekedni azt. Így csak az egy Isten végez. 2. csak külömbiséget s. bizonyosságot tenni ez fő és egyetlen egy végező Istennek akarja felől. Ezt már az Istennek lelke nem csak az lelki pásztoroknak, hanem minden híveknek tulajdonítja sőt ugyan parancsolja az Irásban. Visszajátok az Irásokat, kiknek mondja valjon Idvezetőnk Ján Evang. s. v. 34? Az egész Népnec, vesd őszve v. 16, &c. Szent Pál 1. Cor. 10. 15. v. kiknek szollig: Mint értelmesséknec szollok: itéljétek meg a' mit mondok? Nyilván az egész Synat Istent Gyülekeznek. Melyet hogy valósággal is meg cselekedet az Beróaji Nép, nem csak nem bánja az Istennek lelke, hanem még igen meg dicséri. Ez a' kezünkben lévő Jerusalemi Synat állapotja is ez ent mutatja. Legeltetni azért közönséges Gyülekezetekben való predication, és Sacramentum szolgáltatás által tudnia illik, igaz, Predicatorok tulajdona. De hiszem nem erre való a' Synat, nem ez a' vége annac. Osztan kérdésed öröme, kicsoda a' Synatokban a' Pásztor, kik a' Legeltető nyáj? továbbá: nem tetszék hát így a' Tanító c. gyékkor tisztákat: hanem csak a' Synatokban. Ki fog még egyszer az Ellenkező: Hát így ugy mond, minden tudós értelmes embert el kellene a' Synatokban híjni; de az lehetetlen. Felelet, 1. Megengedi tehát hogy igen jó volna ha lehetséges volna. 2. Az Lelki Pásztorok s. a' Minden tudós közt vagy meg harmadik, tudnia illik azok a' tudósak kia váltképpen az Egyházi tanácsok közzől fegyebek is, a' kik az Ecclesiáktul választatnak küldetnek. Ha azért nem minden tudósak mehetnek ki, menjenek avagy csak a' válogatottj s. a' kiket küla

Iscl. 17.
v. 11.

ket küldetnek: elég az. Hát a' felől mit kell itelni, hogy az Pá pista Atyasac, az ilyen csupán csak Lelki Pásztorokból álló Synatokat hívják Ecclesiáknac, s. még pedig fő képpen? Felelet. 1. Itt ez Apostoli Gyűlésben nyilván külön említetnek az Apostolok, az Presbyterec és az Ecclesia, v. 12. 22. 2. Nem hogy e' fele vörkes Synat mondattathatnec Ecclesiáknac, de még az igazán gyűlt sem: hanem ha mondani kell, másodszerinac mondhatni. Representativa Képebeli Ecclesiáknac nevezic némely Theologusinc: a' Képebeli tudjuc annyiban, nem a' fő, nem az első. Az Ország Gyűlése Országknac mondati, noha a' derék Ország ott honn vagy. Soc dolgokban nyitja ez meg szemünket, csak fontoljuk jól meg.

III. Conditioja az Istenes Synatnac a' Rendcség. Ez leg III. alább ez Hat modok szerént lehet.

1. Ha Bizonyos Praesesc Igazgatoja és Notáriusfa lézen. Az Notariusnac hogy ezen kezdjem, akar egy s. akar több legyenec, tisztet ezek: 1. Tudós, és értelmes legyen. 2. Há legyen mindenneknec le irásában. 3. Az Synat válaszfa azt, ne a' Praesesc vagy más. Azzal és azért vádoltatit egyikkel az Dioscorus Synatja, ugy mint Második Ephesusi Conciliu, Offand. Hist. Eccle. Cent. V. I. 3. c. 3. hogy semmi egyéb Notáriust nem szénnyvedett a' Synatban, hanem csak az önnön magáét. Hát Praesescnek kincc s. minémönec kell lenni? Ha lehetne minden derék Synatban kétféle Praesescs kívántatnec: Politicus és Ecclesiasticus. Politicus Praesesc, a' keresztyén Magistratus, vagy a' kire a' bizza, mint az Od Testamentumi, és az Uj Testamentumban a' jobb idej Synatok állapotja mutatja: vagy e' fele nem lévén, a' kik köz akaraból az egész Synat választ. Ennek tiszt egy szoval, gondot viselni az jó rendre, az az, a' Synatban a' jo rendet és szendes processust, meg tartani, és azt minden külső belső erőszakin

szaktul szürzavartuloltalmazni, részre vonódás nélkül. Az Ecclesiasticus Praefes, Tanítóji személy; ki az egész Synati szent esetekeedet igazgatja, idejét az visztonagsággal való öszve gyűlésre meg-jelenti, az dolgokat elő adja, voxoltat, melyet az Notáriussal kinec kinec voxanac okával egyg yút feljegyeztet, jó rendben vétet minden beszélgetések, ha mihez mályos, meg-magyarázza, és osztán végtére ő is voxot mond. Meg-vannac ez tiszteet jegyeztetvén a Helvetica Confessio-ban is Artic. 18. De kit illet mindencknee felelte ez a Tiszt? Az Pápát, az Patriarchákat, Ersekeket és Püspököket, mondja a Pápiszác. Melyet meg-akarván a Pápa részéről leg-elsőben is bizonyítani, Bellarminus, azt hiszi hogy ez Apostoli Synatban is szent Péter volt az Praefes a Synat Igazgató. De ez innen ki nem teccic. Vagy tegyük-fel bár, hogy ő presidealt, ő volt az Igazgató ebben, mindazáltal az nem következik, hogy a többiben is ő volt volna, és noha ugy lőtt volna, mindazáltal ugyan nem jönne ki, hogy ezen becsületet ő jelen nem létében, követinek is vagy képebelijének is meg-adtác volna: vagy am adtác volna de facto; de törvényessén de jure mint következ-nék ez? Es ámbár engedtetnének meg mind ezek; hol vana-nak az Pápának a bizonyág levelei volla, hogy ez (jus) igaz, méltóság Szent Péterről ő reáskövetire szállot volna? Továb-bá ha mind ezec felől meg-lehetne is, de csak azért sem méltó a Pápának s egyéb Pápás Superioroknak Synat igazgatónac lenni, azt mondja a mi Theologusinc, hogy ők, kváltképpen a Pápa reus, ő volna a kire törvényt kellene tenni. Nem is illik sem-mi igazsággal öszve, hogy peresfel Birolkodhassék. Hogy pe-nig ez Apostoli Gyűlésre igazgatójára terjee, sockat hibetőbb hogy az, Szent Jakab volt: mind hogy im utolszor mond voxot, mind hogy a Synat végezése az ő Voxából lön: az Levél is a se-rént i

rent irattatéc az Ecclesiáknak. Melyet egyéb Pápiszák nyilván álltatéc; Lyranus in. hunc locum. Carthusianus ibi-dem. Sőt vannak olyak is közölle, a kik azt meric monda-ni hogy szent Péter sóha Praefes nem volt. Kinec kell hát Synat igazgatónac a Synatokban lenni? A' kit a Synat szabadossán figazán választ. Ha nem olvassuc hogy ez Jerusalemben sen-kit választottanac volna. Felelet. Azt sem olvassuc hogy Praefes lőtt volna benne, noha bizonynyal volt, mert egyébként ren-deleiten zürzavar lőtt volna e csak. Oka penig hogy szabad választás szerént való igazgatónac kelljen az Synatokban len-ni, mert a magános Ecclesiác melyec szabad akarat szerént, egy társaságban állottac, ugy is gyűlekeznee követic által Synat-ban, és az Egyházi hatalom eredet képpen az magános Ecclesiák-ban vagyón; a Synatokban, ugy mint az öszve gyűlekezett kö-vetikkben penig, vételképpen az Principálisoktól: annakokéért senki semmi sinnen az azokban való igazgatói tiszteet magánac nem veheti, ki azok közöt az Ecclesiáktól szabadossan oda bo-esátott követek közöt, a jó rendet bírja, hanem a kire azok adjac azt. Hílzem elég hogy egyszer már az előt oda ad-ták. Felelet. Vaj nem elég: mert az az egyseri választás ma-gán az aackori követec által, nem kötelezi az Ecclesiákat min-denkorra. Es holott az Ecclesia birodalma Aristocratico-De-mocraticum, nem egyen vagy csak egy néhány elő kelőken, hanem az egész Ecclesia teccéséből az választot elől-járokon áll; mely mind két forma Birodalomban leg jobnac állatjac len-ni az Politicusoc, hogy az Magistratusoc ne örökösöc; hanem csak ideig valóc legyenec: és az Ecclesia, a mi leg jobb, azt tar-tozván választani 1. Thess. 3. 21; abban is eféle Synat igaz-gatóknac ideig valóknac méltóbb lenni. A bizonyos hogy az El-ső deréc Synatokban sok száz esztendőket alatt, a Pápác sem ma-gok sze-

Tholoff. 1.
5. cap. 5.
Daneus
Polit. libr.
6. cap. 3.
Kekerm.
Polit. lib.
2. cap. 1.

goc személyében, sem képebeliekben, nem praeskedtence. A ki az Egyházi Historiákat olvasta, egy néhányakban láthatta, hogy pápa követence jelen léteiben is, más volt az Igazgató. Hát ugyan csak nem jó az örökös Igazgató, Praes? Nem tagadják tellyeséggel minden Theologusinc. A tudós Gerson Bucerus így szól hozzá: Fatemur perpetuam profectionem, si ordinem tantum modo formet, qui sacra functioni accedit, non substantialia functionis mutet, aut tollat, nec ambitiosè sublimioris potestatis aut honoris fastigium affectet, & omnes aditus, quibus Satanas in Dei Ecclesiam irrepere possit, sollicitè occludi patiat, citra pietatis dispendium usurpari possit. De oh mely nehéz ez Conditiotat meg tartani! főképpen az őszvestanakodás, és a párhoz vonás mely könnyen el szokta fordítani az Embereket! Melynek fő példái estence, s e sine naponként.

2. Az Synatoc Rendelőségére meg kívántatott hogy Szabadossá legyen azoc mindenképpen. Először is pedig, az Synat Assessorinac tagjainac szükség szabadokknac lenni, minden el foglaldástul, es indulattul: ugy mint haragtól, gyűlölet, féltől, parthoz vonódástól. Polanus, Helvetiai Theologus, ilyen dolgokban állítja az Szabadosságot. 1. Hogy esküttek valamely magános és külön való Confessiora ne legyenek. 2. Hogy a mia Vallást illeti, abban sem Fejedelmeknek, sem Doctornak méltóságokhoz ne vonjanac. 3. Hogy mindnyájan szentöl és istenessen esküvéssel kötelezzék magokat, hogy ők semmit az Szent Írás kivől hit fundamentuma és regulaja gyanánt nem tartanac. Így esküttek volt mindenec meg az Dordrechtumi Nationalis Synatban 1618. 4. Hogy minden idő f-dolog előtt való itéletet letegyenec, az egy Szent Írás szerént való kivől.

5. Hogy

5. Hogy becsülettel és csendességgel viseljék magokat; és semmi helyt irigységnec, gyűlölségnec, alkalmatlan buzgolkodásnac, és mérges beszédnec ne adjanac. Mind ezec az Jerusalemi Synatban sorossan meg tartattanac. Másodszor, az peres vagy vetekedő feleknek szükség a Szabadság: az az, mind a két Fél minden okoskalerősségekel, feleletekkel igen igen békeséggel meg kell mind végig hallani: hogy egyik Fél is ne panaszkodhassék méltán. Melyhez képest, távol kell innen lenni, a rijogatásoknac, fenekedéseknek, sőt csak a közzejecc szollásnac is, hanem ha vagy homályossan szollanac, vagy felettebb el-mennénec az linea mellől; de azt is nem akar kince, hanem csak a Praes sine szabad cselekedni. Így lott ez Szent Synatban. Jelen volt az vetekedő, vagy peres Felec, mely a 10-dik versből nyilván ki tetszik, holott Szent Péter, mince utánna már az dolgot ultro citoque eléggé megdisputáltac volna, azokat szólítja: Mostan azért mit késértetek az Istent, igát akarván vetni a tanéványoc nyakában, &c. Sőt az 5-dik versben is sokan azt velik hogy Szent Lukács beszélt, nem Sz. Páléc. Ez vetekedő Feleket elég csendessen meg hallottac: s ez egy képpen, a mit Szent Lukács mond v. 7. Es mikor fok verkedés lott volna, ugy mond. Kárhoztatando azért itt minden fele Erőszak, azt mondotta ré-
gen egy nagy tudós Ember, hogy a holot segyer vagyon nincsen ott Synat. Magok az Pápiác, nevezet szerént Bellarm. midőn az 18 meg-vettetest gonosz Synatokrol írta, leg-első-
nec az Antiochiait számlálja; melynek rosz istentelen voltá-
nac azt az okát adja, hogy az kerésztyényi hitnec ama tudós oltalmazóját Athanásiust, kárhoztatta. Azt mondta
ja volt Cajaphás a Sidóknac Ján. 11. 50. hogy job egy ember-
nek meg-halni (akar ki legyen az) hogy nem egéiz nem-

D 3

zetnec

Alfred. in
Chronol.
Concil. ad
An. 449.
Osiand.
Cent. 5.
ad hoc
Concil.

zetnec el-veszni. De la a Pápiság ellenben, annyi fő Püspöknek egész Synátját kárhoztatják az egy igazért. Mit nem érdemel tehát az Tridentinumi Synat, s több a féléc, melyec a kar mint legyen, jobnac ítélte, hogy nem egy hanem egy igazac, ártatlanac lakoljanac, hogymár az Ecclesia, a Nép bekecségéért. Ollyac ezecsintén mint Pilátus, ki hogy az Nép csendesedné, keményen megzostorozzá Christust, kit tud vala ártatlannac lenni. Negyedic meg-vetett s leg rosszab Synatnac az Másodíc Ephésusi mondja, nem csac ő hanem mindene, azért hogy ebben minden dolgokat, támadás és nyilvanságos erőszak által vitte végben. Ugymint amaz lator Dioscorus pártos Püspök, ki Présidens volt ez Conciliumnac, presidiumot katonákat és drabantokat vévén és három száz tudatlan Barátokat maga mellé, erővel kényszerítet mindent. Es midőn ama két igen tudós Tanéok Flavianus és Eusebius Dorilaus ellenkezné; rájoc támadtat, meg-taszigáltac rutul, meg-csibáltac, téptec őket, sőt vegre a földre vetvén ugy meg-tapodtat rugdosat, hogy az Isten felő tudós Flavianus harmadnap mulva meg-holt belé. Mellyen az több Püspökök el-rémölven, ok-is a hamis iszentelen sententiának ijetteken alája irtanac. A mellyé ez Conciliumot megszűvőnek, praedatoriumac Latrok Tolva-jok Synatjánac neveztéc, s-hijac már az ulta. Az a csuda hogy Theodosius Császár confirmálta volt ez Synatot; de a környüllte-valo belső emberitölcsábéttatott volt-el, ugy irjac az Egyházi Historicus. Nem szolloc chez többet, hanem csak kérde a Pápisla Atyafiakat, midőn ez Synatot igen igen méltán így kárhoztatják, mit gondolnac az magoc Conciliumi felől; mint az Constanciai felől, mely Hus Jánost és Prágai Jeronymust meg-perfektet az igaz hitért; a Tridentinumi és a többi felől, mellyekben többire mind erőszakkal mentenec elő a dolgoz?

3. Ren-

3. Rendesléc leszne a Synatoc, ha bizonyos jó törvények alá vetetnec; először-is, hogy azokban mindene jól és emberségesen viselje magokat. Másodszor hogy mindfejenként, az egy Szent írást esmérjéc egyetlen egy regulájoknac törvényeknac, melly szerént ítélmitartoznac. Melyhez képest, illendő tudóság kívántatic bennec. Tekénthez ez Jerusalemi Szent Synatra: Elégedendő képpen vetekedtenec ebben s-disputáltanac v. 7. Az után Péter voxolt. A mikor a fokaságnac szollani kellett, szóllot, ha halgatni kellett, halgatot: Halgata, penig az egész fokaság, v. 12. Így Szent Pál és Barnabás v. 13. Szent Jakab ő reá kerülven a szer, mindeneket a régi írásokból, Amosbol nevezet szerént állat v. 15. Egy szóval, nem volt itt semmi elegy-belegzés, zur zavarr; hanem mindene gőnyörűséges szép rendel, keresztjénny becsüllettel szelédéssel, és az egy Szent írás szerént mentence végben. Ugyan-is Concilium non iudex sed index esse debet, az Synatnac nem Birónac, hanem Mutatójánac kell az Isteni ítéltenec lenni, az Szent írásból.

4. Ez-is a Synatoc Rendeségére tartozic, hogy azokban, a jobb nem a több Rétz végezzen, mert mindenkor az a nagyobb rész. Mozdulhatatlan nagy oka vagyon ennek; mert nem valami pusztá voxolásra kell végezéseket tenni, hanem minc-utánna értelmes agyaskedásoc által a dolgot elég gé meg-hánytat vetették, akkor es ugy kellostán Szent írás szerént végezni. Vegyúc eszünkben ezt ez Szent Synatban: Mikor penig sok vetekedés lőtt volna v. 7. fel-álván Péter monda nékic, &c. Felele Jakab, &c. Annak-okáért (mivel így vagyon, mint ha mondaná az Szent írásban) én azt mondom &c. v. 13. 19. Akkoron, (az az minc-utánna az Szent írásból meg-mutattac) teczec az Apostoloknak

stoloknak az Presbytereknek, mind az egész Ecclesiával egyben &c. v. 22. Melyhez képest nem nézhetni arra mennyin hajlottanac ez vagy amaz értelemre; hanem micsoda okokkal, ha Szent Írásból vőttekkel? kik ha csak ketten vannak is, sőt ha csak egy is, azt kell major nagyobb résznek tartani. Emlekezetes szép példája vagyon ennec, az Niceai Synatban,

mint Sozomenus meg-írja. Melly az Egyházi embereknek életet felől törvényt (Canont) akarván írni, teczek hogy azokat a Feleségektől el-tiltsák. Volt egy Paphnutius nevű becsülletes tudos nőtelen Ember közfőtök, ki egyedül mindeneknek ellenek mondott, az házassági állapottól, tisztettségűnek híván, &c. concubitum cum propria uxore castitatem esse dicens; és tanácsolta a Synatnac, hogy efféle törvényt ne írának, mely néálám nem az tisztánn élésre, adna mind az Egyháziaknac sem mind azoknac Feleségeknec okot. Az egész nagy Synat, ez Beza Epist. egy ember szaván állot meg. Azt mondja Beza: Ha a miket LXXXIII. bizonyos emberek, nagy hiven és szorgalmatosán meghánytat vetettek és végeztek, szabados léfzen, a hozzá szolláloknac számok szerént, vagy javalni, vagy megvetni, mi léfzen ez egyéb, mint az Sátánnac szabad menetel nyitni, az jól rendelt Ecclesiáknac meg-háborétá-fokra.

5. Az is meg-kivántatic az Synatoknac Rendetiségekre, hogy azoknac igaz jó végec légyen: mely kettő, úgy mint az Ecclesiáknac 1. Épületec, 2. Békeség az igazságban. 1. Az Épületre meg-kivántatic, hogy az tiszta Szent Írás szerént való tudomány állatású, és közönséges bizonyosság tétel-le erősítettség, peccáreltetések meg. Így cselekedtenec ez Jerusalemi Szent Synatban: meg-is áldá Isten végezéseket; mert az által az Ecclesiáknac mindjárt erősödni kezdénec a hitben, azt írja

azt írja Szent Lukács Csel. 16. v. 5. Igen igen nagyot botlanac itt, f-vétkez nec ez ellen a Pápas Synatoc, mellyec nem hogy elő-mozdétanac az Ecclesiák épületit, inkább ha hol a felet csak serkedezni hallanak is, azontul ellene támadnac, és megfűvénben szikrájában el-igyekezik oltani nyomni azt: se miatt nem indulhat, kaphat lábra semmi igaz meg-jobbítás. Ezen panaszokodóc fellyebb a mi Helvetica Confessione Artic. 17: Az 1. Con-impedit, oppugnat, & quantis potest viribus excindit ditio, justam Ecclesiae reformationem. Az azért az igaz istenes Synat és Correspondentia, mely az Ecclesiáknac épületit, nevekedeztat Szent Írás szerént való tudományban, nem hogy meg-bántaná, gátolná, vagy csak meg-szollással, meg-rágalmazással kiztetetésekkel is gyanusá igyekeznének tenni azt, de inkább minden tehetségével őrizi oltalmazza, elő-mozdérja igen szép fontos, és bizony aranyas betűckel fel-irando regulában adja ezt ki egy tudos Theologusunc: Egyik Ecclesiá a másiktul, Voet. de vagy másoktul aka mi módon érteffénec azok, meg ne Cl. & bántatásék azokban, mellyek akar mellyik Ecclesiának Syn-épületire, az tudományban és az erkölcsökben megjobbatására való; sem annac szép hajlando volta f-tökéltettség, a más Ecclesiáknac kériődésekkhez, és fogyarkozásfokhoz ne szabattasék: hanem fejenként együt, mi-hellyen (ma) az Urnac szavát hallándják, és csak mi kicsiny alkalmatosságot seheretseget kaphatnac is reá, példát adjanak inkább, mint sem várjanak, és elöl menjenec ha lehet, ne utol járjanak induljanak. Ugyan is az Synatok az Ecclesiáknac segétségekre, nem akadályokra engettett nec Christustul: és azoknac hatalmának ezekre nézve, építőknek végben vitőnec; nem el-fordétanac el-rontonac kell lenni. A mi a Békeséget, csendeséget illeti, az a másic, mellyet min-

B. in Judi-
cio de Ca-
nonum
Ecclesia-
sticorum
necessita-
te 9. 7.

lyet minden istenes Synatnac kell nézni, mint ez Jerusalembé-
liben. De minémót? Így adja ezt ki, más nagy ítéletű Theolo-
gusunc: Mely legyen, 1 non bruta, nem baromi oktalans;
mely akar mit, a miket még ingyen sem tud, meg nem vizsgál-
fontolt; javul vagy meg-vét: non hypocritica; nem szinből-
valo, mely szájál meg-egyezést tett, szívvel pedig hadra ger-
jedez: non tyrannica, nem kegyetlen, mely vagy erőszak-
kal, vagy csalárd mesterséggel szereztetett; hanem Christia-
na, keresztyéni, mely egyedül csak az egy Isteni igazságban és
tisztaszent szeretetben lévén fundáltatva, tartatott és terjesz-
tetik azoktól. Mert előválaszthatatlan foglalással köttetett
őszve, a békeség és az igazság, Zach. 8. 19. És Eph. 4. 15,
ἀλλήλοῖς ἐν ἀγάπῃ. Oh mely sokan vétene ez ellen az Pápas Syna-
toc, mellyec után mindenkor több több háborodás marad fenn,
főt indul; és ha mi kis csendesség jő is néha ki azokból, gyakor-
ta az igazságnac erőszakos el-nyomásával vagyon az, s még pe-
nig néhánykor véres el-nyomásával, midőn a kiket (ha mindjárt
nem engednee) tévelyegni vélnee, fegyver, tűz, kö alát szét-
ják, mint lőtt az Constantia Synatban 1414-ben. Oh karboz-
tatjác ezt felelte igen a mi Theologusunc. Non est autem
Concilii videre, ut personæ errantes, supplicio capitali
puniantur: nec sanguinariâ chirurgia Ecclesiam decet,
salubrior est diata; azt mondgya egy igen bíres neves Hela-
veticus Theologusunc az Synatoknac végekről tanérván.
6. Azt is meg-kívánja a Synatoknac Rendelése, hogy
ofztán a Végezésec hűségesen le-irattassanak, és az Aiták
közé fel-jegyeztessenek, minden hozzá adás, belölle el-vétel,
vagy akar minémó meg-változtatás nélkül; a mint ez Szent
Synatban is cselekedtenec: ki is bocsáttassanak mindjárt az
Ecclesiákra, mint itt, v. 22, 30. és 10. v. 4; kérvén és int-
vén a-

Polanus
Synat.
Theol. 7.
cap. 24.
de Concil.

vén azokat a bevételekre. Vétkezne a kik erőszakkal vetie
azokat az Ecclesiákra, vagy akarjác azoc vagy nem. Haluc
mint rekesztik be itt ez Synatbélioc, az Ecclesiákra való irás-
kat, leveleket v. 29: Teczet az Szent Léleknecc és miné-
künc: hogy egyéb terhet, nevetnéne rejátoc, ez szűksé-
gesficken kívöl. &c. &c. mellyekről ha magatokat tőkél-
leteffen tarjátoc, jól cselekedtenc. Nem irjác: ha ezekhez
magatokat nem tartjátoc átkozottac legyetec. Melly formát mi-
ulta a Synatokban felvővénecc, azon panaszkodie Hilarius
(ad Constantium Cæsarem) majd senki nem kezd Christusé
lenni: Dum alter alteri anathema esse cæpit, prope jam
nemo Christi est.

Ez az Okok, a mellyec alatt a Synatoc, Isteni Synatoc lesa
nek. Mellyekből könyömár meg-ítélni, melly Synatokat kellyen
Istenieknecc isméri, s azoknac mint Istenieknecc, minden ke-
resztyénnecc alájoc bocsátkozni.

Minec előtte szomat beerekeszténem, ércsük meg azt a
Tisztunket is rövideden, mint kellyen itélni az Synatokban törté-
Végezések felől. Az Pápista atyafiac azt bisit az ő derék Synat-
jikrol, hogy csak meg kell állani azoknac értelmeken,
azért hogy úgy végeztéc: valamint a Bíró törvényén, Bellarmi-
az világi dolgokban, meg-állanac. Mi ezt igen tagadjuc; nus De
ilyen okból s-fundamentomból; mivel az Synati végezések
concil.
(mint már eléggé megmutattuc) néminémó indakozás vagy fel-
keresés az Isten könyvéből, és szolgál s-meg-határozott senten-
tia mondás: úgy hogy csak annyit nyom az Synatnac végezése,
mennyt annac oka. Mellyhez képest szabad azt meg-vizsgálni,
itélni az Szent Írásból, mint cselekedtenec az Niceai Synattal: Histori.
és a mi nagyobb, az szent Pál tanításával az Beræabélioc Tripate.
Csel. 17. 11. Es ha szent Írás szerént valónac találtatoc, bé 1. 2. c. 11.

kell azt venni minden ferenységgel és örömmel Csel. 15. v. 21. és 16. v. 53. De ugy-is nem alko az Szent Irással egyenlővé tenni, melynek igazságát s megfogadását nem szabad kérdésben venni, hanem csak azt, ha Szent írásé valóban, a' mit annak állatnac. Ellen vetés ez ellen, mely Bellarminusé: Lám ez Jerusalemi Synat végezését nem engedték a' Tanéványoknak megvizsgálni, hanem csak mindjárt bé vették azt cap. 15. v. 31. & 16. v. 5. Honnan bizonyítatik meg, hogy nem engedték volna, mert nyilván külömbet értenek az előbb a' Szent Pál egész tudománya felől, melyben ez Synati végezés-is (melyet leg főképpen ő hordozot el Csel. 16. 14.) befoglaltatott. Ki fog s mond: Mindazáltal kötelező ereje vala a' lelki ismeretben. Felelet. 1. Mert az csatlakozhatatlan Doctores, az Apostolok végezték ezt, a' igen-is köteleztünk ma-is, valahol meg-tapasztaljuk hogy a' végezték Szent Írás szerént lőtenec; de nem egyeb okon, hanem az Isteni méltóságért. De ha meg-tapasztalhatjuk, hogy valamely Synati Istent Igéje kivől és ellen végezet, megvetetheti azt tartozik is megvetni, a' leg kissébb keresztyén is, de nyegedségnélkül. A' nagy Szent Pál maga s Társai ellenis, sőt mennyi Angyal ellenis, világosan szabadságot ad erre Gal. 1. v. 8. Ha szintén magunk-is, a' vagy a' mennyi Angyal hirdetne-is rinétek valamit a' KIVŐL, a' melyet néktek hirdetnünk, légyen árok. A' magunk Confessioja ugy-mint a' Helvetica Artic. 2. ez ent hadjateknünk: Nem ízen vedjük-el, hogy az vallásbéli vetekedésekben, vagy hitnek dolgaiban, az nagy Synatoknak végezésével erőltettnének bennünket &c. &c. Így tehát nem vagunk külömben a' Synatoc végeztése alatt, hanem mikor nyilván megértettük végere mentünk, hogy Szent Írás szerént valok azok; mivel az Synatoc tisztí (mint már

(mint már meg-mondjuk) nem Birodás Törvény adás, hanem Alutadás.

Es ezek, a' mellyekről most előttemek állani rendeltém volt. Nem szabadom, a' mint jo eleve meg-igértém senkire; hanem végezni akrván befizémet, bé-fejeztem s summáloc mindeneket. Meg-hallátok azért, Isten áldásából, minémő szép Istenes, es igen emlékezetes Synatot szerzettenec volt az Apostolok Jerusalemben: mellynek két indéto okait adá Szent Lukás előnkben: első, melly eredet szerént való-is, a' lön, hogy némelly Jerusalemből ki ment keresztyén Pharisausoc, azt keztek volt az künn való Ecclesiákban tanétni, hogy nem elég volna csak az egy hit, a' Christus által való meg-igazulásra s idvezülésre, hanem a' törvényec ceremonias it-is meg-kellenc tartani. Mellyen az Ecclesiák igen meg-bodulván, nem lehetet külömben, hanem Követeket kellett Jerusalemben. küldeniec az Apostolokhoz, s azoktol tudnioc meg (melly a' másodoc indéto) a' dolgot. Mellyen az Apostolok nem vállalatnak csakmagokra, hanem Synatot gyűjtésnek végette, s közönséges értelemből akaratból igazsárák-el a' dolgot. A' honnan ez lön az derék Tanúság: Esnec oly alkalmatosságoc, a' mellyekre a' Synatlás, nem csak szabados, hanem igen hasznos és szükséges-is. Mellyen elég gé meg-bizonyítván erőssétven és magyarázván; leg először is az Synat tagadokas czafolók meg: az után sőp Oktatásunk jöve ki a' felől, minémő ítéletben kellyen a' Synatoc felől lennünk, tudniaillic, hogy nem keljen azokat megvetnünk, hanem halgatnunk és becsölnünk. Es hogy valamin meg ne botlanánk, tudván hogy sok hamis Synatok is voltanac eleitől fogva; az igaz istenes Synatoknac tapaszthalható szükség Jegycit előttemek adám: mellyekből meg-ismérnénk.

33 ISTENI és ISTENES SYNAT.

minémő Synatokat keljen becsülnetec, és végezéseket meg-tar-tanotoc. Egyébire nem kérlec s-intlec, hanem csak a' mit szent Lukács jelent Maria a' Jesus Anyja felől hogy egykor cselekedet: midőn minden nagy vesztéljel az Gyermece Jesust a' Jerusalemi templumban fel-találac, s-meg-hallac az ő szájából: avagy nem tudjátoc vala-e hogy ennékem azokban szükséges foglalatoskodnom, a' mellyec az én Atyáméi: ő nekik ez egy elsőben szokatlan és nétalán képtelen szonac lázic vala, mivel nyitván mondja az Evangelista, hogy ők ezt nem értet-ték, de azért, azt veti mindjárt utánna, hogy Mária, mind ez igéket, igen szívében tartja vala. Ez Jerusalemi szent synat Levelet penig, ez intésével rekesztie bé egész az a' Gyű-lekezet: ha ezeket meg-fogjátok, jól cselekezték, v. 29. Nem mondok már én-is egyebet s-többet: Tarcásatok szívec-tekben mind ezeket, és két fele tekintvén, ezek szerént te-gyetek itéletet s-nem tévelyegtek: ha ezeket meg-tar-játok, igen jól cselekezték. Amen!

V É G E.

Meg-igazított Vétkes Nyomtatások a' Ha-
rodik Jajban.

E L Ő L J A R O B E S Z E D.

Pag. 4. Lin. 7. legendum. Változhatatlan fordulat, kerület avagy végezet.
pag. 6. lin. 2. legend. a' margon: 1. Reg. 22. 8.

L A J S T R U M.

Pag. 9. lin. 8. legendum. leg először is híreben.

R O H O G O T Ű Z.

Pag. 17. lin. 30. leg. hogy ő tölle ered. p. 19. l. 2. leg. mint e' m' Leczkénc.
p. 21. l. 26. leg. pattantására. p. 29. l. 23. leg. az okát. p. 2. l. 31. leg. bi-
vein. p. 38. l. 31. leg. resti bátorságnac. p. 37. l. 23. leg. Serket szokták.

J O S E P H R O M L A S A.

Pag. 13. lin. 6. leg. azt mondja Salamon. p. 14. lin. 16. leg. törték nekik.
p. 15. l. 23. leg. Hazánknac a' java. p. 17. lin. 19. leg. Oh e' izép hajlékban.
p. 19. l. 20. leg. Pharahokká leg ykne. lin. 31. bottal senyerik. p. 21. 6-dik
aránt, ird a' márgora: Jer. 5. 3. lin. 26. 27. ha valaki, a' maga lelke kifizet-
hetne lin. 31. szövegezetlan. p. 26. l. 17. leg. Egyszer meg-küldöndéleknek.

E Z E C H I A S K I R. H I T L.

Pag. 4. l. 21. leg. de a' léleknek. p. 8. lin. 24. leg. a' 20-dik versől. p. 9.
lin. 16-dik aránt a' margon: 2. Chor. 32. p. 17. l. 18. elmékedésekre. p. 20. l.
10. leg. el-háretásához nyultat. p. 24. lin. 9-dik aránt a' magora: 1. Cor. 1.
29. 30. 31. lin. 28. nagy alattomban-valo. p. 26. l. 19. leg. Félünk attol. p. 30.
lin. 24. leg. ha adhacz a' kik. p. 40. l. 30. leg. Ezechiással-is cselekedet. p. 45.
lin. 24. leg. és az okosság ellen. p. 48. l. 17-dik aránt, a' márgora: 2. Kir. 7.
10. p. 50. l. 25. leg. rajtam felvő sok. p. 52. l. 30. leg. Némelyben foglaltok ugyan.

K E T S E G T O R K A B O L K I H A T L O L E L E K.

Pag. 3. lin. 7. legend. csak azt akarja. p. 9. l. 2. a' margon, tördöl-d ki az
1. számot. lin. 27. szag garjék el testét. p. 19. l. 8. leg. Meg-írál nagy hamar.
p. 22. l. 8. leg. minden költsege. lin. 21. akkor kezd. p. 26. lin. 25. leg. vára-
kozik utánnok. p. 29. l. 6. leg. utjai felől. p. 34. lin. 16. leg. Oktatatunc. p.
35. l. 19. az érdemes méltó büntetéssel. p. 36. l. 3. leg. oh mint ki-pattan. p.
37. l. 21. leg. el-hírese. p. 38. l. 27. leg. mert mindnyájan itt vagyunc. p. 42.
lin. 5. Efa. 61. 1.

L E L E K K E N S Z E R G E S E.

Pag. 4. l. 18. leg. kezdesiben. p. 6. l. 9. leg. lelkek, az ő modjok szerént.
p. 12. l. 28. l. felekezéset: a' margon 2. Sam. &c. p. 13. l. 4. leg. még az ő gyer-
meki. p. 16. l. 24. leg. meg-nőnnene mint a' p. 22. lin. 28. leg. benne meg-
szünni. p. 30. l. 4. leg. a' ő érettek meg-holt. lin. 25. lelki kímekal. p. 37.
lin. 31. leg. e világiakon. p. 38. lin. 20. leg. Lez-e is meg kell mivelni. p. 39.
l. 28. leg. oly kéncse. p. 44. l. 3. leg. nyálok futásával lesik.

GYŰZ.

GYÖZKÖDÉS HIT.

Pag. 24. lin. 32. legyendum foglalatának.

ISTENI ES ISTENES SINAT.

Pag. 5. lin. 6. legendum. *frü* pag. 7. lin. 26. legend. *Gisfletetűnek*; lin. 28. lég. előttem-is.

A' több aprólékos fogatkozásokat, *punct*okban, betűkben, és kivált-
képpen a' *márgon* lévő *Locus*oknak hol el-hagyogatásiban, hol kelletténél
feljebb vagy alább jegyzésiben, és egyebekben, hogy a' szíves Olvasó el-
igazítsa, a' Nyomtató kívánja, és kéri.

7

